

کلیساهای باروک فیلیپین

اوگوستو فابلا ویلالون

سبک باروک، در معماری مذهبی فیلیپین شکلی اصیل یافت

روی می‌داد به سرعت متلاشی و نابودشان می‌کرد و گاه نیز طعمه شعله‌های سوزان آتش می‌شدند. از آنجا که مصالح ساختمانی آنها سبک و انعطاف‌پذیر بود در برابر زمین‌لرزه‌های خفیف پایداری می‌کردند اما هنگام زمین‌لرزه‌های شدید، که اغلب در منطقه روی می‌دهد، فرو می‌ریختند. البته فراوانی مصالح ساختمانی این خانه‌ها امکان می‌داد در اندک زمانی از نو ساخته شوند. روحانیان اسپانیایی که به کلیساهایی مستحکم و قدیمی خو داشتند از پرستش خدا در بناهایی چنین ناستوار احساس عجز می‌کردند. آنها کاربرد سنگ را در ساختمان‌سازی فیلیپین معمول ساختند و به این ترتیب مفهوم ماندگاری را در فرهنگ معماری این منطقه وارد کردند.

بیشتر کلیساهایی را که به دست معماران فیلیپینی و چینی تحت نظارت روحانیان ساخته شدند می‌توان آثاری راستین از معماری سنتی این منطقه تلقی کرد و نه نمونه‌هایی انفرادی از تلاش تنی چند از معماران. زیرا این کلیساها

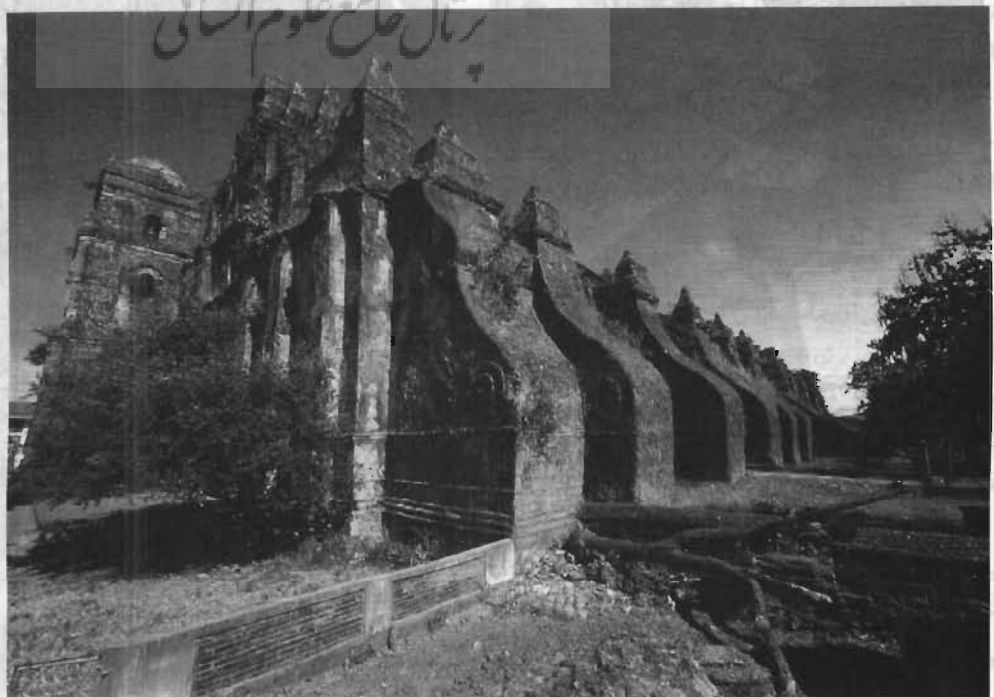
دورافتاده پادشاه کشورشان تبلیغ کنند. هنگامی که آنها به فیلیپین رسیدند با مردمی کشاورز و دریانورد رو به رو شدند که در کلبه‌هایی از خیزران و شاخ و برگ درخت خرما پرکناره دریا و سواحل رودخانه‌ها می‌زیستند. این کلبه‌ها به سبدهایی بزرگ شباهت داشت و روی پایه‌های چوبی بنا شده بودند تا از گزند سیلابهای موسمی در امان باشند.

روشن است که این بناهای سنتی و سازگار با شرایط اقلیمی از دوام برخوردار نبودند. توفانهایی که هر سال

مجمع‌الجزایر فیلیپین در قرن شانزدهم میلادی مرز خاور دور امپراتوری اسپانیا به شمار می‌رفت که در آن زمان در اوج توانایی خود بود. سفر از مادرید به مانیل / پایتخت مستعمره / ماهها طول می‌کشید. مسافران ناگزیر به گذر از اقیانوس اطلس و سفری زمینی در خاک مکزیک بودند تا در آکاپولکو بر کشتیهایی سوار شوند که اقیانوس آرام را تا فیلیپین می‌پیمودند.

در فاصله قرنهای ۱۶ تا ۱۹ بسیاری از راهبان اسپانیایی این سفر پرمخاطره را به جان خریدند تا انجیل را نزد رعایای

کلیسای سنت - اوگوستین با پشتبندهای حجیم ضد زمین‌لرزه‌اش در پائوته (استان ایلوکوس شمالی)، نمونه قابل‌ملاحظه‌ای از آن چیزی است که «باروک زلزله‌ای» نامیده می‌شود.

اوگوستو فابلا ویلالون،
AUGUSTO FABELLA VILLALÓN
جامعه‌شناس، معمار و مورخ هنر
لهل فیلیپین

می‌شود، نوعی چاشنی شرقی می‌دهد.

کلیسای نوتردام دو آسانسیون (سانتاماریا، استان ایلوکوس جنوبی)

هشتاد و پنج پله از سنگ خرای سفید محصول چین ما را به این مجموعه، شامل کلیسا و خانه کشیش، می‌رساند که اوگوستینی‌ها در مکانی مرتفع و مشرف به شهر بنا کرده‌اند. این بنا به جای نما، دیوارهایی عبوس و پرهیزگارانه و تقریباً بدون پنجره عرضه می‌کند که روی به شهر دارد. خانه کشیش که با پلی سرپوشیده به کلیسا متصل است مجموعه را تکمیل می‌کند. همچون کلیسای سنت - اوگوستین در پائوته، دیوارهای این کلیسا نیز دارای پشتبندهای مارپیچ است و برج ناقوس پاگوداشکل آن، اندکی دورتر بنا شده است تا در صورت زمین‌لرزه روی ساختمان اصلی نیفتد. جذابیت سانتاماریا دو آسانسیون تا حد زیادی ناشی از بلندی محل کلیساست که آن را به دژهای قرون وسطا شبیه می‌سازد.

کلیسای سنت - اوگوستین (اینتراموروس، مانیل)

این عمارت که در سال ۱۵۸۷ تحت نظارت

کلیسای نوتردام
دو آسانسیون در
سانتاماریا (استان
ایلوکوس جنوبی) و
برج ناقوش.

کلیسای
سنت - اوگوستین
(شهر قدیمی
اینتراموروس در
مانیل) در منطقه
قدیمی حصاربندی
شده مانیل.

ساخته شده در پایین تقریباً ساده است و در بالا با کنده‌کاریهای ظریف و زیبا تزئین می‌یابد که در کناره‌ها با ردیفی از سنگ (برجک‌های تزئینی) شبیه پرهایی ادامه می‌یابد که به ظرافت تا آسمان سر می‌کشند. پشتبندهای ضخیم سنگی قائم از دیوار کلیسا بیرون زده است تا بر پایداری ساختمان اصلی در برابر زمین‌لرزه بیفزاید. این پشتبندها همچون طوماریهای عظیم دوگانه (به صورتهای مارپیچ) طراحی شده است، و مناسبات متقابل انحنایها و ضد انحنایهای آنها احساسی از سبکباری سحرآمیز به بیننده القا می‌کند.

اندکی دورتر از ساختمان، برج ناقوس قرار دارد که با نمایی هرمی و طبقه‌هایی اندک در هم‌رفته که به بعضی از پاگردهای چینی شباهت دارد، کلیسا را از جذابیتی شرقی برخوردار ساخته است.

ورودیهای کناری با کنده‌کاریهایی از نقشمایه‌های گیاهی ظریفی تزئین شده است که ابرهای شناور فران آنها بر حالت سیلانی‌شان تأکید می‌گذارد. زیبایی اثری تزئینات‌نما، سنگینی عناصر معماری آن را تعدیل می‌کند، و ظواهر بصری‌اش که سبک معماری آن را به مقبره بزرگ اندونزیایی بوربودوره پیوند می‌دهد، به آداب کاتولیکی‌ای که درون کلیسا برگزار

محصول تلاش گروهی تعداد وسیعی از معماران گمنام هستند.

روحانیان که رهبری عملیات ساختمانی را عهده‌دار می‌شدند بیش از اطلاعات دقیق مذهبی، از نیروی الهام مذهبی بهره می‌بردند. از آمیزش آنچه آنان از سبک کلیساهای اسپانیا به یاد می‌آوردند با تخیل معماران محلی، بیگانه با فنون ساختمانی و قرار دادهای هنر مذهبی غربی، نوعی «باروک غیربومی» بسیار جالب و بدیع پدید آمد. با افزایش تعداد کلیساهای این سبک محلی معماری مستعمراتی اسپانیا پیروان بیشتر یافت. آثار بدیع آنان نمونه‌هایی بسیار زیبا از پیوند موفقیت‌آمیز دستاوردهای هنرهای تجسمی غرب و شرق است.

نام چهار نمونه جالب‌توجه از این آثار معماری مستعمراتی در سال ۱۹۹۳ در فهرست میراث جهانی یونسکو وارد شد.

کلیسای سنت - اوگوستین

(پائوته، استان ایلوکوس شمالی)

این مجموعه شکوهمند شامل ساختمان کلیسا و برج ناقوس مجزایی است که اوگوستینی‌ها در سال ۱۷۱۰ در ورودی میدانی وسیع بنا کردند. بنای مثلثی و سنتوری آن که از سنگهای نرم آهکی

نگاهی به تاریخ

۱۵۲۱

فردیناند مازلان، فیلیپین را به نام پادشاه اسپانیا تصاحب می‌کند. اما در جزیرهٔ مکتان کشته می‌شود. همراهان او از طریق دوزن دنیا با کشتی برای نخستین بار در تاریخ، به اسپانیا بازمی‌گردند.

۱۵۷۱

احداث شهر مانیل، ایجاد استحکامات اینتراموروس

۱۵۸۷-۱۶۰۶

ساختن کلیسای سنت - اوگوستین، اینتراموروس (مانیلا) دون لوسیانو اولیور، معمار شهرداری مانیل در سال ۱۸۵۲ نمای کلیسا را با نوآوریهای بسیار تغییر داد. یک برج آن در زلزله سال ۱۸۶۳ آسیب دید. و هیچگاه بازسازی نشد.

۱۷۱۰

اتمام ساختمان کلیسای سنت - اوگوستین در پائوئه (استان ایلوکوس شمالی)

۱۷۶۵-۱۸۱۰

ساختن کلیسای کنونی نوتردام دو آسانسیون در سانتاماریا (استان ایلوکوس جنوبی)

۱۷۶۸-۱۷۹۷

ساختن کلیسای سنت - توماس در ویلانوا، میاگ آئو (استان ایلوایلو)

۱۸۹۸

پایان سلطهٔ اسپانیا

۱۹۴۵

استقلال فیلیپین

کلیسای سنت - اوگوستین (شهر قدیمی اینتراموروس در مانیل) مشهورترین یادمان مذهبی، در پایتخت فیلیپین و حاوی مجموعه‌ای مهم از هنر مذهبی است.

سقف ساده است. در دو سوی نمای پیشین که دارای سردر است دو برج ناقوس ناقزینه با قاعدهٔ چهارگوش وجود دارد که در دوره‌های ناامنی محل دیده‌بانی بودند و ظاهری نیرومند به بنا می‌بخشند. خودنمای اصلی با کنده‌کاریهای نیم‌برجستهٔ بسیاری تزیین شده است. این کنده‌کاریها سنت - کریستوف را در جامهٔ روستاییان فیلیپین نشان می‌دهد که مسیح خردسال بر دوش، از رودخانه‌ای می‌گذرد که در کنار هایش پوشش انبوه گیاهی مناطق گرمسیری دیده می‌شود. سرزندگی هماهنگ و جلوه‌های نیرومند این ترکیب‌بندی، از توانمندی و اصالت هنر فیلیپین حکایت می‌کند. این کلیساها که همچنان به روی عبادت‌کنندگان گشوده هستند، زیباترین نمونه از پیوند

اوگوستینی‌ها ساخته شد، قدیمیترین کلیسای سنگی موجود فیلیپین و از نوادر بناهای مذهبی اینتراموروس، شهر نظامی اسپانیاییها بر کنارهٔ خلیج مانیل، است. این مجموعهٔ رنسانسی که زمانی «خانهٔ مادر» فرقهٔ اوگوستینی در فیلیپین و آسیا به شمار می‌رفت، شامل ساختمان اصلی کلیسا، دیر و باغ گیاه‌شناسی است که بر روی هم یک مجموعه ساختمانی را تشکیل می‌دهند. نمای کلیسا بسیار ساده است و روی به میدانی کوچک دارد که دو سگ سنگی چینی نگاهبان آن‌اند. پشتبندهای ضخیمی که کلیسا را در برابر زلزله مصون نگه می‌دارند، در داخل ساختمان تعبیه شده‌اند. به این ترتیب در دو طرف صحن، مجموعه نمازخانه‌های جانبی تزیین شده و زیبایی شکل گرفته است. سنت - اوگوستین تنها کلیسای فیلیپین است که در برابر زمین‌لرزه‌ها، توفانها، انقلاب و ویرانگریهای جنگ جهانی دوم تاب آورده است. امروزه این کلیسا یکی از مهمترین مجموعه‌های هنر مذهبی و کتابهای کم‌نظیر کشور را در خود جای داده است.

کلیسای سنت - توماس

(میاگ - آئو، استان ایلوایلو)

این کلیسا در سال ۱۷۹۷ ساخته شد و سبک آن جزو غنایی‌ترین نمونه‌های برداشت فیلیپین از باروک غربی است. سنت - توماس که بر دماغه‌ای مرتفع و مشرف به دریا بنا شده است در ابتدا قلعه‌ای دفاعی در برابر حمله‌های دزدان دریایی به شمار می‌رفت. نقشهٔ اصلی آن همان الگوی معماری معمول در فیلیپین شامل ساختمانی تناور و مستطیل‌شکل با

موفقیت‌آمیز فرهنگ شرق و غرب است که به پیدایش هویت چندفرهنگی و اصیل فیلیپینی انجامیده است. ■

کلیسای عظیم سنت - توماس در ویلانوا (میاگ - آئو، استان ایلوایلو).

